

Nr 545.

Av herr **Ericsson** i Kinna, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 225, angående särskilda övergångsförmåner åt långtidsinkallad beredskapspersonal.

Uti Kungl. Maj:ts proposition nr 225 angående särskilda övergångsförmåner åt långtidsinkallad beredskapspersonal har Kungl. Maj:t i huvudsak anslutit sig till ett av försvarsberedskapsavvecklingsutredningen nr 1 avgivet betänkande.

Propositionen avviker emellertid i vissa delar från utredningens förslag. Utredningen har sålunda i sitt förslag till avvecklingsersättning anfört bl. a., att de långtidsinkallade på grund av militärtjänstgöringens längd och andra omständigheter helt eller delvis hade förlorat kontakten med den civila arbetsmarknaden. Vid sådant förhållande vore det befogat och ur samhällelig synpunkt önskvärt, att de långtidsinkallade under den tidsperiod, som kunde komma att förflyta mellan hemförlovningen och tillträdet av anställning på den civila arbetsmarknaden, kunde beredas ekonomiska förmåner av sådan storleksordning att påtagbara svårigheter för försörjningen icke behövde uppstå. Den av utredningen för detta ändamål föreslagna avvecklingsersättningen skulle kunna utgå under en tid av högst sex månader. För att underlätta att de långtidsinkallade så snart som möjligt efter erhållen hemförlovning skulle bli inplacerade i förvärvsarbetet skulle avvecklingsersättning även i vissa fall kunna utgå såsom lönefyllnad — upp till avvecklingsersättningsbeloppet — i eventuellt vunnna anställning. Om alltså en långtidsinkallad vid hemförlovning vore arbetslös och förklarades berättigad till avvecklingsersättning med exempelvis maximibeloppet 500 kr. och därefter genom arbetsförmedlingen kunde erbjudas anställning mot en lön av 350 kr per månad, skulle han äga att av avvecklingsersättningsbeloppet såsom lönefyllnad uppbära under första månaden 150 kr., under andra månaden 100 kr. och under tredje månaden 50 kr. På detta sätt ansåge utredningen för sin del påtagbara lättnader komma att uppstå för de långtidsinkallade vid lösandet av sysselsättnings- och försörjningsproblemen. Utredningen föresloge därför, att avvecklingsersättningen på här antytt sätt finge tagas i anspråk för beredande av lönefyllnad i sådana fall, där långtidsinkallad av arbetsförmedlingen anvisades lämpligt arbete med lägre löneförmåner än avvecklingsersättningen övergångsvis kunde erbjuda. Mot förslaget i denna del kunde invändas, att långtidsinkallade, vilka vid hemförlovningstillfället återginge till tidigare innehavda anställningar, icke erbjödes någon motsvarande förmån. Utredningen ansåge en sådan invändning icke bärande. Dylika

långtidsinkallade befunne sig nämligen i ett gynnat läge, då de kunnat räkna med att återgå till anställning efter militärtjänstgöringens upphörande. Utredningen hade därför icke ansett skäl föreligga för att bereda dem möjlighet att erhålla viss lönefyllnad i den civila anställningen.

Föredragande statsrådet har i sitt förslag förordat, att dylik anpassningshjälp utgår till sådana långtidsinkallade, som vid beredskapens avveckling visserligen erhålla arbete men då i sin anställning erhålla lägre lön än som svarar mot de förmåner, som kommit dem till godo under militärtjänsten. I sådana fall kunde enligt statsrådets mening föreligga behov av ekonomiskt bistånd för att vederbörande skulle kunna anpassa sig efter det ändrade läget och föreslås därför att dylik anpassningshjälp då skall utgå i form av lönefyllnad, oavsett om den långtidsinkallade återgår till den anställning han innehaft före militärtjänstgöringen eller om han — genom arbetsförmedlingens hjälp eller egna åtgöranden — vinner ny anställning. Statsrådet förordar sålunda i motsats till de sakkunniga, att anpassningshjälp må utgå jämväl till dem som efter beredskapens avveckling återgå till tidigare innehavd anställning.

Denna utvidgning av rätten att erhålla lönefyllnad att omfatta jämväl långtidsinkallade, som återgå till tidigare innehavd anställning, står i föga överensstämmelse med den principiella uppläggnings av övergångsförmånerna, som kommer till synes i propositionens övriga delar. Systemet med avvecklingsersättning avser bl. a. att bereda de långtidsinkallade en känsla av trygghet för sin försörjning under viss tid efter beredskapens avveckling. Den, som under tjänstgöringstiden haft vetskap om sin möjlighet att vid avvecklingen få återgå till tidigare innehavd anställning, har icke haft den otrygghetskänsla under sin beredskapstjänst, som i anställningshänseende sämre lottade kamrater plågats av, och behöver sålunda icke i olikhet mot dessa med särskilda medel kompenseras härför. Det förefaller sålunda föga motiverat att på sätt i propositionen föreslagits utvidga rätten till lönefyllnad till förmån för sådana långtidsinkallade, vilka vid beredskapens avveckling återgå till tidigare innehavd anställning. Det är föga troligt, att de sakkunnigas förslag, som innebär att löneutfyllnaden skall begränsas till sådana långtidsinkallade, vilka icke hava möjlighet att återgå till sin tidigare anställning, skulle komma att missbrukas på så sätt, att den, som kan återgå till tidigare anställning, likväl underlåter detta för att därigenom söka bliva berättigad till avvecklingsersättning. Man får nämligen utgå ifrån, att arbetsförmedlingen gör sig underrättad om vederbörandes föregående civila anställning och huruvida denna fortfarande står till förfogande. Skulle så vara fallet men vederbörande ändock vägrar att återgå till den förra anställningen utan i stället i avsikt att erhålla löneutfyllnad begär anvisning av arbetsförmedlingen å ny anställning, skall han enligt de sakkunnigas förslag mista rätten till i så fall eljest utgående lönefyllnad. Vidare torde böra framhållas

att propositionens förslag till utvidgning av rätten att erhålla lönefyllnad inför ett nytt understödsklientel, vilket kan medföra att själva organisationen för prövning och utbetalning av bidragen kan komma att kompliceras.

En annan utgångspunkt för utredningen har bl. a. varit, att en avveckling av de i anledning av försvarsberedskapen vidtagna åtgärderna kommer att erfordra en viss personalstyrka utöver den i fred tillgängliga. För huvuddelen av de långtidsinkallade borde sålunda föreligga vissa möjligheter till fortsatt militärtjänstgöring, varigenom i det enskilda fallet på så sätt visst rådrum syntes kunna lämnas för ordnande av återgången till civil sysselsättning.

I propositionen anföres, att man för utförandet av de med försvarsberedskapens avveckling sammanhängande särskilda arbetsuppgifterna i första hand bör taga i anspråk den i fredsorganisationen ingående personalen. I den mån som denna personal icke förslog, borde civil personal tillfälligt anställas för arbetets utförande. Därvid borde företräde lämnas långtidsinkallad militär personal, som befunde sig i tjänstgöring vid tiden för beredskapens upphörande. Den personal, som vid tidpunkten för beredskapens avveckling vore i tjänstgöring och då fyllde villkoren för erhållande av ekonomiskt stöd vid återgången till civil verksamhet, borde enligt statsrådets uppfattning bibehålla rätten härtill, även om den enskilde före denna återgång komme att — för arbetsuppgifter som sammanhänga med beredskapens avveckling — under längre eller kortare tid tagas i anspråk i civil anställning eller för frivillig militär tjänstgöring. Denna rätt till ekonomiskt stöd borde dock icke föreligga under obegränsad tid. Härjämte har statsrådet förutsatt, att jämväl reservpersonal och f. d. fast anställt manskap, som frivilligt tjänstgöra å vakanta, i vederbörliga fredsstater upptagna beställningar, skola, i den mån så prövas skäligt, äga rätt till avvecklingsförmåner, därest tjänstgöringen å vakant beställning icke kommer att sträcka sig över längre tid än förslagsvis ett år.

Ingen erinran torde visserligen i och för sig kunna göras mot det i propositionen föreslagna systemet att civilianställa personal för utförande av vissa militära arbeten i samband med beredskapens avveckling. I praktiken kommer emellertid detta system att vålla viss orättvisa. Man torde nämligen få förutsätta, att icke alla långtidsinkallade kunna komma i åtnjutande av här avsedd civilianställning.

Därest sålunda vissa långtidsinkallade skulle ha möjlighet att efter avslutad frivillig militärtjänstgöring utöver beredskapen dessutom få komma i åtnjutande av avvecklingsersättning komma de i en förmånligare ställning än andra långtidsinkallade. Den, som civilianställes för arbetsuppgifter i samband med avvecklingen, skulle nämligen först få det rådrum för ordnande av övergången till civil verksamhet, som den fortsatta tjänstgöringen innebär för att sedan denna slutat erhålla samma rätt till avvecklingsersättning som de långtidsinkallade, vilka icke kommit i åtnjutande av de med

civilanställningen förknippade fördelarna. Enligt propositionen skulle dessa långtidsinkallade bibehålla rätten till avvecklingsersättning i ena fallet under "icke obegränsad tid" och i andra fallet då tjänstgöringen å vakant beställning uppgått till förslagsvis högst ett år. Emellertid torde dessa långtidsinkallade, som på de olika sätt här ovan angivits fortsätta i militär tjänst, därigenom erhålla tillräckligt rådrum för att kunna ordna sina civila anställningsförhållanden. En extra förmån därutöver som erhållande av avvecklingsersättning, sedan den frivilliga militärtjänsten en gång upphört, bör därför heller icke komma i fråga i dessa fall. Skulle å andra sidan denna frivilliga militärtjänstgöring utöver beredskapen pågå under en kortare tidrymd än sex månader, kan väl anses skäligt, att vederbörande erhåller avvecklingsersättning för tidsskillnaden mellan å ena sidan den frivilliga militärtjänsten och maximitiden för erhållande av avvecklingsersättning, som i propositionen föreslås till sex månader.

Med åberopande av vad sålunda anförts får jag hemställa,

att riksdagen vid behandling av Kungl. Maj:ts proposition nr 225 måtte beakta de synpunkter, som här framförts.

Stockholm den 17 mars 1945.

John Ericsson.
